

100 . Turda | Județ: Cluj | Punct: Dealul Cetății [Potaissa] | Anul: 2008

Anul: 2008

Cod RAN: 55268.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie

Tipuri sit: structură de cult/religioasă

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Mihai Bărbulescu, George-Dragoș Blaga, Ana Cătinaș, Matei Dan, Florin Fodorean, Pavel Huszarik, Claudia Luca, Carmen Mihăilă, Sorin Nemeti, Cosmin Gabriel Onofrei, Mariana Pâslaru, Mihaela Sălășan

Instituții: Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul de Istorie Turda, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Liceul Nădlac, Muzeul de Istorie Turda, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul de Istorie Turda, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca

Raport

Cercetările arheologice s-au desfășurat pe baza contractului nr. 58/24.05.2008 încheiat între MCC și UBB Cluj ca beneficiar. Valoarea contractului: 80.000 lei.

Lucrările de cercetare arheologică s-au desfășurat pe parcursul lunilor iunie – iulie 2008.

Cercetările din anul 2008 au constat în completarea cercetărilor din anul precedent prin practicarea unei secțiuni și a unei casețe în zona nordică a termelor și cercetarea în suprafața a curții edificiului central al castrului, principia.

Terme

Cercetările din acest an au urmărit precizarea modului în care se închide edificiul din faza I identificat în campania precedentă. La E de intrarea în terme, în apropierea palestreii, au fost practicate o secțiune (S1 terme, 17 x 1 m, orientată V-E) și o caseță (C1 terme 4,5 x 4,5 m) pentru a completa planul edificiului din faza I dezvelit în cercetările din anul 2007.

Principia - curte

Cercetarea în suprafața a curții clădirii comandamentului a început din partea vestică. Au fost practicate 14 suprafețe (11 orientate N-S și trei orientate V-E): S1 (19 x 3 m), S2 (19 x 3 m), S3 (19 x 2 m), S4 (19 x 2 m), S5 (19 x 3 m), S6 (19 x 3 m), S7 (19 x 3 m), S8 (10 x 3 m), S9 (19 x 2 m), S10 (15 x 3 m), S11 (19 x 2 m), S12 (15 x 3 m), S13 (19 x 3 m), S14 (11, 5 x 2 m). S-a dezvelit o suprafață de 608 m², cu o adâncime medie de cca. 0,80 -1 m.

S1/2008

Suprafața a fost deschisă în partea vestică a curții, la 6,10 m E de zidul basilicii și la 1,90 m N de zidul porticului.

Stratigrafie:

1. humus modern (0 / -0,40 m). Stratul de humus este variabil în diferite zone ale curții datorită depunerilor pământului rezultat în urma cercetărilor arheologice care au dezvelit camerele și porticele.

2. nivel de dărâmatură (-0,40 / -0,60 m). Grosimea acestui strat este de asemenea variabilă în diferite puncte ale curții. Nivelul reprezintă depunerea ulterioară epocii romane rezultată din dărâmarea edificiului clădirii comandamentului. De asemenea, se remarcă urme ale activității antropice din perioada antică târzie și medieval-modernă (dezafectarea pavajului din lespezi de calcar al curții, demolarea bazelor de statui,

răvășiri ale celor care au scos piatră din zidurile basilicii și porticelor sau ale căutătorilor de comori).

3. nivel de călcare antic/nivelul superior al infrastructurii pavaajului (-0,60 / -0,65 m). Pe acest nivel erau așezate lespezile din calcar ale pavaajului curții, în majoritatea lor scoase în perioada ulterioară epocii romane. Stratul este constituit din pietriș și calcar de Podeni sfărâmat, cu grosime variabilă pe toată suprafața curții, de la 0,05 la 0,20 m.

4. strat de amenajare – nivelare a curții (lut tasat de culoare brun - roșcată), -0,65 / -0,80 m. Stratul se întâlnește pe toată suprafața cercetată, cu grosimi variabile; în unele locuri suprapune un pavaaj anterior din cărămizi.

5. steril – pământ negru (-0,80 / -0,90 m).

S1/2008

În secțiune au fost surprinse o groapă modernă (în c. 1-4) umplută cu blocuri rectangulare, fragmente arhitectonice, pietre de carieră și cărămizi. Groapa, relativ circulară, are un diametru de cca. 3 m și se adâncește până la -1,30 m.

Între m. 6,20-9,70, intersectată de profilul estic, apare o bază de mari dimensiuni construită din lespezi de calcar de Podeni. Existau lespezi doar în părțile sudică și nordică, între ele găsim o umplutură compactă de prundiș, piatră de râu și fragmente mărunte de calcar de Podeni. Marginea vestică a bazei este marcată de lespezi din calcar așezate în cant. Jumătatea estică a bazei va fi dezvelită în secțiunea S3/2008.

În c. 14-15, în centrul secțiunii a fost descoperită o groapă rotundă cu diametrul de 1 m care se adâncește până la -1,25 m la nivelul actual de călcare. În umplutură: mortar, piatră, cărămizi.

S2/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 3 m și a fost trasată în continuarea secțiunii S1, spre N.

În c. 4-5, la adâncimea -0,50 m a apărut un pavaaj din lespezi de calcar neregulate de grosimi diferite (intersectate de profilul vestic între m. 3-4,90). În jumătatea estică a secțiunii pavaajul lipsește și la adâncimea de -0,70 m au apărut țigle așezate direct pe solul steril (cu ștampilele LGVM și LVM). După scoaterea lespezilor pavaajului s-a observat că nivelul de țiglă nu continua sub pavaajul de lespezi. O grupare similară de țigle așezate pe solul steril a mai fost descoperită în S4 și S6. Este posibil ca aceste amenajări cu țiglă și cărămidă direct pe solul steril (humus antic) să constituie urmele unui pavaaj anterior al curții, pavaaj desființat odată cu construirea noului pavaaj din lespezi de calcar. Lespezile din partea vestică căzute spre interior nu acopereau un canal cum s-a crezut inițial, ci erau prăbușite într-o groapă. Groapa este intersectată de profilul vestic între m. 3,40-5 și continuă până la adâncimea de -1,60 m. Pe fundul gropii se aflau pietre de carieră așezate, iar în interiorul acesteia și pe margini apar lentile de mortar și țiglă romană.

În c. 7-11, în jumătatea estică a secțiunii, a fost surprinsă o bază de statuie construită ca și cea din S1 sau cea din mijlocul curții din lespezi așezate paralel între care s-a umplut cu emplecton.

În c. 9, în centrul secțiunii, la 1,50 m de profilul estic și cu centrul la 8,30 m, se află un vas (ulcior) îngropat în pământul steril. Numai partea inferioară a fost surprinsă în steril, partea superioară fiind spartă (fundul vasului coboară până la -1m).

În c. 15-17 a fost surprinsă o altă bază de statuie din care se mai păstrează patru blocuri din calcar de Podeni. Și aici avem conturată o platformă (2,30 x 1,90 m) cu o substrucție de lutuală și piatră mărunță. Platforma este intersectată de profilul estic între m. 14,10-16,40 și continuă spre V până la m. 1,90. Partea superioară a platformei apare la adâncimea de - 0,25 m. În partea sudică, de unde probabil au fost scoase lespezi, se afla sfărâmătură din calcar de Podeni și fragmente de țigle.

S3/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 2 m și a fost deschisă paralel cu S1.

Nivelul de amenajare, -0,60/-0,80 m, este delimitat de o lentilă de sfărâmătură de calcar de Podeni, provenită de la distrugerea bazelor de statui din curte, și de nivelul de lutuală compactă ce a rezultat din amenajarea curții în vederea construirii bazelor. Astfel depunerea de cca. 0,20 m echivalează cu nivelul de

locuire din curtea clădirii comandamentului.

Între m. 6,20 și 9,70 a fost descoperită o bază de statuie care continuă din S1. Profilul vestic intersectează între m. 6,20-6,95 o lespede de calcar de Podeni, găsită la adâncimea de -0,55 m. Spre E de aceasta mai sunt două lespezi (cu dimensiunile de 0,95 x 0,70 m și 0,40 x 0,80 m)

Tot în S3, între m. 11,80-14,50, apare un nivel de țiglă la adâncimea de -0,15/-0,20 m. Țigla este căzută pe nivelul de călcare din curte.

S4/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 2 m și a fost trasată în continuarea secțiunii S3, spre N.

În jumătatea estică a secțiunii, intersectată de profilul estic între m. 6,70-7,70, apare o groapă rectangulară cu colțurile rotunjite. Lățimea gropii este de 1 m, lungimea neputând fi determinată deoarece se observă în secțiune doar cca. 0,50 m. Trebuie menționat că groapa se conturează sub nivelul de lutuială pe care sunt așezate lespezile pavajului, la adâncimea de -1 m.

S5/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 3 m și a fost trasată paralel cu S3.

În partea sudică, între c. 1-3, poate fi observată o groapă modernă, adâncă de -1,80 m. În groapă s-a găsit o cantitate mare de piatră de carieră, scoasă din ziduri, și țigle.

Între m. 3-4, în apropierea profilului vestic, la răzuire la -1 m se observă fundul altei gropi moderne, cu diametrul de 0,55 m.

În centrul secțiunii, între m. 6-13, se observă o a treia groapă modernă unde s-a găsit o mare cantitate de piatră. Mai trebuie menționat că în jumătatea nordică a secțiunii s-a găsit urma unei vechi secțiuni (din anul 1979).

S6/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 3 m și a fost trasată în continuarea secțiunii S5, spre N.

Groapa identificată în S4, tăiată de profilul estic între m. 6,70-7,70 m, se continuă și în S6. Aici, intersectată de profilul vestic între m. 6,85-7,85, apare continuarea acestei gropi rectangulară, de asemenea acoperită cu cărămizi. Se observă în secțiune pe o lungime de 0,65 m.

Între cele două secțiuni exista un martor de cca. 0,40 m care a fost desființat. După desființarea martorului s-a conturat o platformă de cărămidă și lut cu dimensiunile de 1,70 x 1 m (în partea mediană spre S amprenta se lățește și ajunge la 1,30 m). În colțul NE sunt vizibile amprente maronii gălbui care pot să provină de la bârne/scânduri din lemn putrezite (asemenea urme alăturate se văd doar pe o suprafață de 0,30 x 0,10 m). În partea vestică restul este acoperit cu cărămizi fragmentare, iar în partea estică se mai observă două cărămizi cu dimensiunile de 0,40 x 0,25 m. În marginile platformei spre S și spre E sunt așezate cărămizi în cant. În S6, deasupra acestei amenajări de cărămizi, în stratul de lut brun – roscat, a fost găsit un denar (Faustina II). După scoaterea cărămizilor s-a conturat o groapă rectangulară cu dimensiunile de 1,75 x 0,80 m, adâncă doar de 0,10-0,15 m. Cărămizile aveau ștampilele LVM și LGVM.

S7/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 3 m și a fost trasată paralel cu S5.

În c. 1-3, la -0,90 m, se află un strat de dărâmatură cu opus signinum care ajunge pe profilul estic până la m. 3,10. În c. 3, în centrul secțiunii, a fost identificată o aglomerare de piatră. În c. 1-4 a mai fost identificată o platformă de piatră de carieră cu opus signinum și fragmente de calcar de Podeni, intersectată de profilul estic între m. 0-3,10.

În jumătatea estică se găsește o platformă de piatră de carieră cu mortar păstrată pe o înălțime de cca. 0,10-0,15 m, fiind intersectată de profilul estic între m. 8,90 - 12,40. A fost dezvelită în secțiune pe o suprafață de 3,50 x 0,90 - 1,20 m. În fața platformei, la cca. 1,80 m de colțul NV al acesteia, a fost descoperit, în martor, un fragment de fus de coloană cu inscripție.

S8/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 3 m și a fost trasată în continuarea secțiunii S7, spre N.

În c. 6-8, intersectată de profilul V între m. 5,30 - 6,10, apare o groapă rectangulară săpată din nivelul de dărâmătură. Groapa are dimensiunile de 0,75 x 0,35 m. Deasupra gropii la -0,50 m sunt așezate două plăci din calcar, care o acopereau. La golire groapa se îngustează și continuă în solul steril până la adâncimea de -1,40 m (de la nivelul actual), iar umplutura sa constă în sfărâmatură de calcar de Podeni și mortar.

În c. 8-14, la adâncimea de -0,50/-0,60 m apar o serie de lespezi de calcar de grosimi variabile. Ele sunt ce a mai rămas din pavajul curții, restul lespezilor fiind scoase, iar nivelul lor superior corespunde cu nivelul de călcare antic în curte. În c. 15-18 apar două gropi rectangulare. Prima dintre acestea (2,20 x 1,80 m) este săpată în nivelul de dărâmătură, intersectând stratul de calcar și de lut galben-marونی (infrastructura pavajului). Umplutura gropii constă în calcar de Podeni sfărâmat, mortar, fragmente de țigle și fragmente ceramice. Groapa este acoperită de nivelul de dărâmătură (depunere postromană), iar marginile sale sunt bine evidențiate de lentile de mortar. Adâncimea sa este de -1,20 m de la nivelul actual.

Cea de a doua groapă (0,95 x 0,70 m) este tăiată de profilul vestic și are o formă ușor rotunjită. Marginea ei estică intersectează groapa menționată anterior, iar umplutura sa este similară cu a acesteia.

S9/2008

Secțiunea are dimensiunile de 19 x 2 m și a fost trasată paralel cu S7.

În capătul sudic al secțiunii, între m. 0-3,10, a apărut platforma de piatră cu opus signinum semnalată și în S7. Platforma continuă spre E. Tot în această secțiune, în capătul de N, în nivelul de lut a fost descoperită o monedă emisă pentru Crispina (terminus post quem pentru construirea pavajului).

S10/2008

Secțiunea are dimensiunile de 15 x 3 m și a fost orientată E-V.

În c. 5 în centrul secțiunii s-a găsit o groapă modernă (pe nivelul de la - 0,60 m). Groapa are forma ovală în suprafață cu diametrele de 1,30 și 1 m. Se adâncește în pământul steril până la -1,30 m (de la nivelul actual de călcare). Forma sa este una conică iar umplutura constă din calcar de Podeni sfărâmat și țigle fragmentare).

Între m. 8,80-11,20 profilul nordic a intersectat o groapă rectangulară, săpată din nivelul de dărâmătură de deasupra pavajului. Groapa avea dimensiunile de 2,50 x 1,80 m (se observă în secțiune pe direcția N-S numai pe o lățime de 1,80 m. În umplutura acesteia au fost descoperite fragmente de bronz aurit de mici dimensiuni, piatră, țigle și sfărâmatură din calcar.

În secțiunile S11/2008 (19 x 2 m), S12/2008 (15 x 3 m, orientată E-V), S13/2008 (19 x 3 m, orientată N-S) și S14/2008 (11,5 x 2 m, orientată E-V) nu au fost găsite lespezi ale pavajului sau gropi antice. Doar în secțiunea S12, în c. 1-2 a fost găsită platforma de piatră și opus signinum dezvelită deja în c. 1-3 ale secțiunilor S7 și S9. Secțiunile S12, S10 și S14 au intersectat secțiuni și casete din vechile săpături.

În cercetările din curtea clădirii comandamentului din anul 2008 au fost descoperite diferite materiale arheologice: numeroase fragmente de bronz provenind de la statuile topite, monede romane și medievale timpurii, piese de echipament, un signum al unei vexilații legionare din bronz, fragmentul de coloană cu inscripție, material tegular etc.

Informații suplimentare online

[Raportul 4098 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)